

राज्यातील टंचाई परिस्थितीबाबत  
प्रक उपाययोजना

महाराष्ट्र शासन  
महसूल व वन विभाग  
शासन निर्णय क्र.एससीवाय २०१२/प्र.क्र. १६१/म-७  
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२  
दिनांक : २५ मे, २०१२

- पहा: १) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीवाय २०११/प्र.क्र.२१९/म-७,  
दिनांक ३ जानेवारी, २०१२  
२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र.८८/म-७,  
दिनांक : ३१ मार्च, २०१२.  
३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक : एससीवाय-२०१२/प्र.क्र.९८/म-७,  
दिनांक : १०.४. २०१२.  
४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्रमांक : एससीवाय २०१२/प्र.क्र.१४७/म-७  
दिनांक १६.५.२०१२

प्रस्तावना :-

राज्य शासनाच्या विविध विभागांनी राज्यातील टंचाई परिस्थितीत करावयाच्या उपाययोजनांसंदर्भात एकत्रित शासन निर्णय दिनांक ३१.३.२०१२ रोजी निर्गमित केला आहे. त्यानंतरही टंचाई उपाययोजनाच्या अंमलबजावणीत येत असलेल्या अडचणी जिल्हाधिकारी व विभागीय आयुक्तांनी शासनास विशद केल्या आहेत. सदर अडचणी लक्षात घेवून शासन आता खालीलप्रमाणे वाढीव उपाययोजना करण्याचे निदेश देत आहे.

शासन निर्णय :-

चारा टंचाई :

- १) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीवाय २०११/प्र.क्र.२१९/म-७, दिनांक ३ जानेवारी, २०१२ मधील परिच्छेद २ (iv) नुसार एकाच ठिकाणी चारा डेपो व छावणी उघडण्यात येणार नाही अशी अट घालण्यात आली आहे, सदर अट शिथील करण्यात या शासन निर्णयाद्वारे मंजूरी देण्यात येत आहे.

- २) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीवाय २०११/प्र.क्र.२१९/म-७, दिनांक ३ जानेवारी, २०१२ मधील परिच्छेद २ (ii) नुसार टंचाई सदृश्य परिस्थिती जाहीर केलेल्या गावांत पंचायत समिती गण स्तरावर आवश्यकतेनुसार चारा डेपो उघडावेत, असे निर्देश देण्यात आले आहेत. तथापि, पंचायती गण स्तरावर चारा डेपो उघडण्या व्यतिरिक्त मोठ्या प्रमाणावर एखाद्या सज्जामधून मागणी आल्यास सज्जा स्तरावर चारा उपलब्ध करून देणे अथवा चारा डेपो सुरु करण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे.
- ३) ५० पैशांपेक्षा जास्त पैसेवारी असलेल्या क्षेत्रामध्ये चारा टंचाई जाणवत असल्यास व चाऱ्याची प्रत्यक्ष मागणी असल्यास या क्षेत्रामध्ये शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, दिनांक ३ जानेवारी, २०१२ अन्वये व त्यानुषंगाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सूचनांनुसार टंचाईग्रस्त क्षेत्राकरिता लागू करण्यात आलेल्या अटी व शर्तीनुसार बीड, उस्मानाबाद, नाशिक, धुळे, सोलापूर, अहमदनगर, लातूर, पुणे, बुलढाणा, सांगली व सातारा या जिल्ह्यांमध्ये चारा डेपो सुरु करण्यास जिल्हाधिकारी यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. तथापि, सदर बाबीस विभागीय महसूल आयुक्तांची निर्गोमोत्तर मान्यता घेण्यात यावी.


### पाणी टंचाई :-

- १) पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाईबाबत असे स्पष्ट करण्यात येते की, ५० पैशांपेक्षा जास्त पैसेवारी असली तरी जेथे पाणी टंचाई जाणवत आहे, अशा जिल्हाधिकारी यांनी टंचाई जाहीर केलेल्या क्षेत्रामध्ये टँकरने पाणी पुरवठा करण्याबाबतचे अधिकार तहसिलदार यांना प्रदान करण्यात येत आहेत. याबाबत विहित तरतुदीनुसार योग्य ती कार्यवाही तातडीने करण्यात यावी.
- २) ज्या 'अ' व 'ब' वर्ग नगरपालिकांमध्ये पेयजल टंचाई घोषित केली असेल, तेथील नागरिकांना दरडोई/ दर दिवशी किमान ५० लि.पेयजल पुरवठा करण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांच्या अहवालाच्या आधारे टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करण्याचे अधिकार संबंधित विभागीय आयुक्तांना प्रदान करण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे.
- ३) ज्या 'क' वर्ग नगर परिषद क्षेत्रात जेथे टंचाई घोषित केली असेल अशा क्षेत्रामध्ये दरडोई/ दर दिवशी किमान ३० लि. पाणी पुरवठा करण्यात यावा. अशा क्षेत्रामध्ये टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना प्रदान करण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे. पेरी अर्बन भागाचाही टंचाईमध्ये पाणी देताना समावेश करण्यात यावा व टँकरची मागणी ४८ तासांत जिल्हाधिकाऱ्यांकडून पूर्ण करण्यात यावी.

४) अशा प्रकारे किमान ३० लि. पाणी पुरवठा करताना उपलब्ध टॅकर्सपैकी अधिक टॅकर्स नादुरुस्त असल्यास व त्यामुळे टॅकर्सच्या खेपा प्रस्तावित खेपांपेक्षा कमी होणे अपेक्षित असेल अशा वेळी नियोजनबद्ध पाणी पुरवठा करण्यासाठी मंजूर टॅकर्सच्या संख्येच्या अतिरिक्त २०% टॅकर्स राखीव ठेवण्यात यावेत व त्यातून संबंधित टंचाईग्रस्त क्षेत्रामध्ये टॅकर्सच्या प्रस्तावित खेपा पूर्ण होतील याची दक्षता घेण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१२०५२५१११७२०५२०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

  
( प्रदीप सं. इंदुलकर )

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत :-

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व जिल्हाधिकारी,

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)

कार्यकारी अभियंता (सर्व) जिल्हा परिषद / पाटबंधारे विभाग/

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,

सदस्य सचिव, (प्रशासन/तांत्रिक ) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर , मुंबई -२१.

मुख्य अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा/ नागरी पाणी पुरवठा,

आयुक्त, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे,

पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग (पापू-१४) ५ प्रती,

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, ग्रारोयो/जलसंधारण,

सहकार व वस्त्रोद्योग विभाग (सहकार-कार्या-२ स-५ प्रती),

वित्त विभाग (व्यय-९)/ जलसंपदा विभाग (लाक्षेधिप्रा),

नियोजन विभाग, रोहयो-६ (५ प्रती),

संचालक, माहिती व प्रसिध्दी संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,

कार्यासन अधिकारी, म-३ /म-११ /ल-२ /टी-२ /ब-१/ फ-४ व इतर सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग

निवडनस्ती, म-७ कार्यासन, महसूल व वन विभाग.

प्रत माहितीसाठी,

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, / मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,

मा.मुख्य सचिव, / सर्व विभागांचे सचिव,

सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहायक.

अपर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांचे स्वीय सहाय्यक